

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUS PORONHOITAJIEN SIJAISAVUN ENIMMÄISMÄÄRÄSTÄ VUONNA 2022**1 Sosiaali- ja terveysministeriön toimivalta**

Poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) (jäljempänä *sijaisapulaki*) 1 §:n 1 momentin mukaan poronhoitajan itselleen järjestämästä sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia korvataan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa.

Sijaisapulain 7 §:n mukaan kalenterivuoden aikana korvattavien sijaisaputuntien enimmäismäärä poronhoitajaa kohden vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Enimmäistuntimäärä vahvistetaan huomioiden kunakin vuonna käytettävissä oleva määräraha.

2 Sijaisavun kustannusten korvaaminen

Sijaisapulain 4 §:n mukaan poronhoitaja voi saada sijaisapulaissa tarkoitettua sijaisapua, eli itselleen järjestämäänsä sijaisapua, jos sijaisavun tarve johtuu poronhoitajan sairauden tai tapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä. Sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia voidaan korvata vain, jos sijaisapua on käytetty sijaisapulain 5 §:ssä tarkoitettujen poronhoitotöiden hoitamiseen.

Sijaisapulain 8 §:n mukaan korvaus on enintään 17 euroa tunnilta ja korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen. Korvauksen euromäärä 17 euroa vastasi vuoden 2015 palkkakertoimen tasoa. Korvauksen euromäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Sijaisapulain toimeenpanosta vastaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos (jäljempänä *Mela*).

3 Taloudellisten vaikutusten arviointi

Sijaisavun enimmäistuntimäärä vahvistetaan huomioiden kunakin vuonna käytettävissä oleva määräraha ja sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia korvataan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa.

Viime vuosina sijaisavun enimmäistuntimäärä on ollut seuraava:

v. 2015 150 h

v. 2016 170 h

v. 2017 200 h

v. 2018 200 h

v. 2019 200 h

v. 2020 120 h => 200 h (muutos tuli voimaan 5.11.2020)

v. 2021 180 h => 200 h (muutos tuli voimaan 26.8.2021)

Sijaisapujärjestelmän määrärahatilanne on ollut heikko vuosina 2019 ja 2020. Määrärahatilannetta korjattiin vuoden 2020 aikana kahdella lisätalousarviolla. Tuolloin lisämäärärahaa osoitettiin vuoden 2019 aikana toteutuneiden ja vuoden 2020 aikana toteutuneiden sijaisapujen kustannusten kattamiseen.

Heikosta määrärahatilanteesta johtuen sijaisavun enimmäismäärä vuodelle 2020 ja vuodelle 2021 oli aluksi säädettävä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tavanomaista 200 tunnin tasoa alhaisemmaksi. (Sijaisavun enimmäismääräksi säädettiin vuodeksi 2020 vain 120 h ja

vuodeksi 2021 vain 180 h). Myöhemmin määrärahatilanteen korjaannuttua sosiaali- ja terveysministeriön asetukset vuodelle 2020 ja 2021 voitiin muuttaa ja sijaisavun enimmäismäärän taso voitiin palauttaa kumpanakin vuonna tavanomaiselle 200 tunnin tasolle.

Poronhoitajien sijaisapujärjestelmän määrärahatilanne on tällä hetkellä tasapainossa. Valtion vuoden 2022 talousarvion momentille 33.80.42 (valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin) on varattu 400 000 euron suuruinen kahden vuoden siirtomääräraha (ennakko). Käytettävissä on myös siirtyvää vuoden 2021 määrärahaa.

Mela on ehdottanut, että sijaisavun enimmäismääräksi vuonna 2022 vahvistettaisiin 200 sijaisaputuntia poronhoitajaa kohti. Mela on arvioinut, että 200 sijaisaputuntin enimmäismäärällä vuoden 2022 sijaisapukustannukset olisivat yhteensä 373 464 euroa.

Poronhoitajien sijaisapujärjestelmän kustannusten tasoon vaikuttavat sijaisavun enimmäistuntimäärän ohella kustannuskorvauksen (€/h) tason vuosittainen nosto palkkakertoimella, arvio sijaisavun käyttäjämäärästä sekä se, kuinka monta sijaisaputuntia kunkin käyttäjän arvioidaan keskimäärin käyttävän per henkilö vuoden aikana.

Kun otetaan huomioon useamman aiemman vuoden käyttäjämääriin perustuva, yleinen käyttäjämäärän kasvukäyrä, Melan arvion mukaan sijaisavun käyttäjämäärä jatkaa nousuaan vuonna 2021 4,3 %:lla ja vuonna 2022 3,4 %:lla.

Vuonna 2020 sijaisavun enimmäistuntimäärä oli pitkään vain 120 tuntia, mikä vähensi sijaisavun käyttöä tuona vuonna. Vuonna 2020 tapahtuneen notkahduksen jälkeen poronhoitajien per henkilö käyttämien sijaisaputuntien määrän oletetaan palaavan suunnilleen aiempien vuosien tasolle vuonna 2021. Melan arvion mukaan vuonna 2021 poronhoitajien per henkilö käyttämien sijaisaputuntien määrä nousisi 18,1 % vuoteen 2020 verrattuna.

Toisin kuin vuosina 2020 ja 2021, vuoden 2022 sijaisavun enimmäistuntimäärä on mahdollista säätää heti vuoden alusta tasolle 200 h. Melan arvion mukaan enimmäismäärän asettaminen jo vuoden 2022 tammikuusta alkaen tasolle 200 h tulee lisäämään poronhoitajien per henkilö käyttämien sijaisaputuntien määrää vuonna 2022. Mela arvioi, että vuonna 2022 poronhoitajien per henkilö käyttämien sijaisaputuntien määrä nousisi kuitenkin maltillisesti vuoteen 2021 verrattuna (nousua 3,0 %).

Taulukossa 1 esitetään sijaisavun kustannuksiin tosiasiallisesti käytettävissä oleva määräraha sekä sijaisavun (toteutuneet / hallinto-oikeudessa avoinna olevat / arvioidut) kustannukset vuosina 2019, 2020, 2021 ja 2022.

Taulukko 1*

Vuosi	Toteutunut 2019	Toteutunut 2020	Arvio 2021	Arvio 2022
TULOT				
Tosiasiallinen määrärahasäästö tai -vaje edellisten vuosien sijaisapujen korvaamisen jälkeen	- 7 579,99 (vuoden 2018 sijaisapuja)	- 1 190,42 enintään (vuoden 2019 sijaisapuja)	69 641,17 vähintään	77 901,17 vähintään
Kuluvan vuoden sijaisapuihin myönnetty määräraha	250 000 + 60 000 = 310 000	250 000 + 100 000 = 350 000	350 000	400 000
Tosiasiallisesti käytettävissä oleva määräraha	302 420,01	348 809,58 vähintään	419 641,17 vähintään	477 901,17 vähintään

MENOT				
Enimmäistuntimäärä	200	120 => 200	180 => 200	200
Enimmäiskorvaus (€/h)	17,67** (käytännössä toteutunut korvaus keskimäärin 17,55)	18,04** (käytännössä toteutunut korvaus keskimäärin 18,01)	18,27**	18,72**
Korvatut sijaisaputunnit yhteensä	17 102,75	15 265,00	18 705	19 950
Sijaisavun käyttäjiä (hlö)	126	139	145	150
Käytetty sijaisaputuntien määrä keskimäärin per hlö	135,73	109,82	129	133
Kustannukset (€)	- 300 076,43	- 274 939	- 341 740	- 373 464
Tilapäinen määrärahasäästö tai -vaje	2 343,58	73 870,58 vähintään	77 901,17 vähintään	104 437,17 vähintään
Hallinto-oikeudessa avoinna kustannuksia	- 3 534,00 enintään	- 4 229,41 enintään	-	
Tosiasiallinen määrärahasäästö tai -vaje	- 1 190,42 enintään	69 641,17 vähintään	77 901,17 vähintään	104 437,17 vähintään

* Desimaalien pyöristykset aiheuttavat taulukossa epätarkkuuksia.

** Sijaisapulain 8 §:n mukaan korvaus oli 17 euroa tunnilta vuonna 2015 ja se vastasi vuoden 2015 palkkakertoimen tasoa. Vuoden 2015 palkkakerroin oli 1,363. Korvauksen euromäärä tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella. Vuoden 2019 palkkakerroin oli 1,417, vuoden 2020 palkkakerroin oli 1,446, vuoden 2021 palkkakerroin oli 1,465 ja vuoden 2022 palkkakerroin on 1,501.

Sijaisapulain 7 §:n mukaan kalenterivuoden aikana korvattavien sijaisaputuntien enimmäismäärä poronhoitajaa kohden vahvistetaan huomioiden kunakin vuonna käytettävissä oleva määräraha. 200 tunnin enimmäistuntimäärän kustannukset olisivat vuonna 2022 arviolta 373 464 euroa. Kustannukset voidaan kattaa vuonna 2022 käytettävissä olevalla vähintään 477 901,17 euron määrärahalla.

4 Esitys

Asetusehdotuksessa esitetään, että sijaisapulain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sijaisavun enimmäismääräksi vuonna 2022 vahvistettaisiin 200 sijaisaputuntia poronhoitajaa kohti.

Lisäksi esitetään, että sosiaali- ja terveysministeriö päättäisi, että asetus julkaistaan säädöskokoelmassa myös inarinsaamen-, koltansaamen- ja pohjoissaamenkielisinä käännöksinä.

5 Valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kanssa.

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan puoltanut ehdotusta.

6 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.